

dvaceti letech se ale začalo pro nedostatek místa opět vyučovat i na radnici. Dům našel během let různorodé využití. Po založení hasičského sboru v roce 1875 byl vjezd hlavního vchodu využíván jako hasičská zbrojnice pro uložení stříkačky a dalšího potřebného vybavení. Od dvacátých let minulého století v budově sídlil poštovní úřad a během II. světové války bylo v budově umístěno zásobovací oddělení městského úřadu. Od roku 1979 ale zel dům prázdnotou. Po velké rekonstrukci byla v roce 1995 otevřena radnice nová.

Sloup se sochou Panny Marie Immaculaty

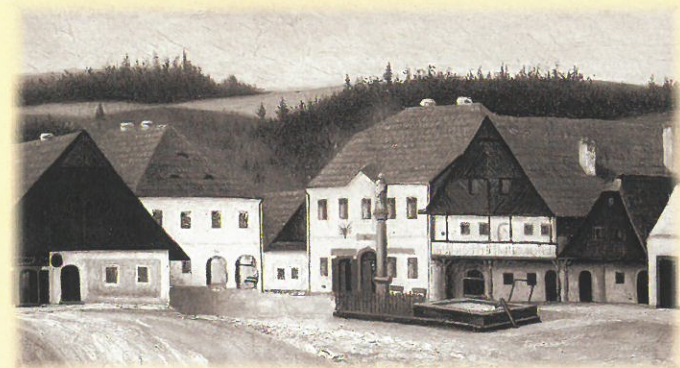
Immaculata na náměstí je pozdní barokní plastika z roku 1748 akcentující střed historického prostoru náměstí. Pochází z doby panování Marie Terezie, z období velkého mariánského uctívání, a je příkladem kvalitní sochařsko-kamenické produkce v regionu. Sloup se zvedá na hranolovém podstavci a nese zlacenou plastiku Panny Marie vzhlížející do nebes, s dvanácti hvězdami kolem hlavy. Na zadní straně podstavce najdeme pozlacený reliéf zobrazující biblický příběh útěku do Egypta. Mariánský sloup se tyčí zhruba do výšky sedmi metrů.

Sloup se sochou Panny Marie Immaculaty před budovou školy z roku 1831 nynější radnice

Čp. 24 „U Černého medvěda“

Celé východní Čechy a zvláště naše Podorlicko má řadu cenných památek lidového stavitelství. Jednou z nich, která je pro svou výjimečnost zařazena do výběrového seznamu lidové architektury první kategorie, je i dům číslo 24. Roubené stavení s hospodářským příslušenstvím, pavlačí a štítem obráceným do náměstí pochází z roku 1751. Je nedílnou součástí historického prostoru náměstí a dokladem původní dřevěné zástavby. Zároveň to je jeden z posledních roubených městských patrových domů v Čechách, a patří proto mezi architektonické památky celostátního významu. Objekt byl rekonstruován v letech 1972–1977. Renovací prošel také v nedávné době. V současnosti se v jeho prostorách nachází nově zrekonstruovaná restaurace a pivovar „U Černého medvěda“.

Ve spodní části náměstí jsou za sloupem Panny Marie domy čp. 24 a 23

Čp. 30 Matyášův dům

Městský, částečně roubený dům s dřevěným podloubím do náměstí byl postaven roku 1830 v pozdně empírovém slohu. Historická budova, která je dokladem nejstarší dochované vrstvy zástavby na náměstí, se také pyšní goticko-renesančním sklepem. Restaurován a slavnostně otevřen byl objekt v roce 1998. Je v něm zřízena stálá expozice dějin města. Kromě toho se v další části budovy uskutečňují výstavy a sídlí v něm kulturní a informační centrum.

Spodní část náměstí s domy čp. 29, 30, 31 a 32

Čp. 31 klasický měšťanský dům s podloubím

Jednopatrový městský dům z 18. století s klasicistně upraveným průčelím a zděným podloubím do náměstí je dokladem architektonického vývoje v historickém centru města. Dům stojí na náměstí již staletí a svou podobu nemění, pouze dřevěné části byly vyzděny. Nacházel se v něm známý hostinec „U Jansů“.

Čp. 32 dům s barokním štítem

Jednopatrový klasicistní městský dům číslo 32 z počátku 19. století zdobí ve štítu domovní znamení. V objektu se nacházel ve středověku panský pivovar, který roku 1523 prodal Vilém z Pernštejna městu Jablonnému. Když ale po bitvě na Bílé hoře převzal na našem území vládu Karel z Lichtensštejna, ve své vrchnostenské zvůli prohlásil dříve daná práva za neplatná. Roku 1624 odebral Jablonským i ostatním obyvatelům městeček na panské právo vařit pivo a prodávat víno. Ještě v třicátých letech při rekonstrukci domu byly ve sklepe nalezeny zbytky pивních trubek a části zařízení z původního pivovaru. V domě funguje od nepaměti restaurace.

Čp. 79 měšťanský dům

Účelově rekonstruovaný jednopatrový zděný městský dům s vysokým dřevěným štítem je z 2. pol. 18. stol. Jeho výrazná architektura v prostoru náměstí je dokladem stavebního vývoje v historickém centru Jablonného. Po založení KČT v Jablonném nad Orlicí se stala restaurace a kavárna centrem místního odboru, hostinského tu dělal mimo jiné i jablonský malíř Kašpar Neškudla 1832-1877.

Čp. 87 „Srdíčko“

Dům čp. 87 je ukázkou městské architektury s roubeným patrem a vysokým dřevěným štítem z konce 18. století. Pro záchranu historické budovy

Horní část náměstí s domy čp. 79, 87, 89

byla v roce 1977 zahájena rekonstrukce a v roce 1982 zde byla otevřena cukrárna a prostor pro kulturní činnost. Ve stejném roce se pod budovou zřítla opěrná zeď. Už za rok ale stála na jejím místě zeď nová. Dnes se v tomto měšťanském domě nachází penzion a pizzerie. Na začátku 19. století, kdy dům patřil tehdejšímu učitel Františku Paukovi, se ale v budově například také vyučovalo.

Čp. 89 pozdně barokní řadový dům

V horní části náměstí se nachází patrový zděný dům s mansardovou střechou a barokní fasádou. Ke konci 19. a na počátku 20. století byl v domě umístěn paramentářský závod Ignáce Neškudly, který si vybudoval obchodní spojení v několika zemích. Zhotovování bohoslužebných rouch, které má v Jablonném dlouhou tradici, tak proslavilo město i v cizině. Do roku 1919 v budově také sídlil poštovní úřad.

Městská památková zóna skrývá i další architektonické cennosti. Ukázkou neorenesančního stylu je budova čp. 23 v ulici Ostrovní. Náměstí také zdobí domy čp. 29 a 91, které jsou příkladem neoklasicistní architektury. Vjezdu do náměstí z ulice České pak již od počátku 20. století dominuje městský dům čp. 5. Původně v něm sídlila továrna na výrobu nitěných knoflíků, kterou je Jablonné nad Orlicí proslulé. Doklady zástavby lidového charakteru se nachází kromě samotného náměstí také v ulici Českých bratří, kde stojí od konce 18. století přízemní roubená chalupa čp. 81 s pavláčkou a vyřezávaným zábradlím ve štítě. Tato ulice se také pyšní domem čp. 83 s podsíní a vyřezávaným sloupem pod dřevěným štítem. Budova pochází z první poloviny 19. století.

Mezi bohatství městské památkové zóny patří i socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1729 v ulici Českých bratří a sousoší Nejsvětější Trojice Na Výsluní z období kolem poloviny 19. století. Ulici Aloise Hanuše obzvláště zraje symbolický památník věnovaný obětem boje za svobodu, padlým v I. a II. světové válce. Zvedá se na podestě širokého schodiště před starou školou.

Titulní strana: Místo kde se vybíralo mýtné

Vydalo Město Jablonné nad Orlicí.
Foto archiv města Jablonné nad Orlicí.
Texty Bc. Hana Strnadová. Grafický design Miloš Kaválek. Tisk GZH, s.r.o.

JABLONNÉ NAD ORLICÍ

MĚSTSKÁ PAMÁTKOVÁ ZÓNA

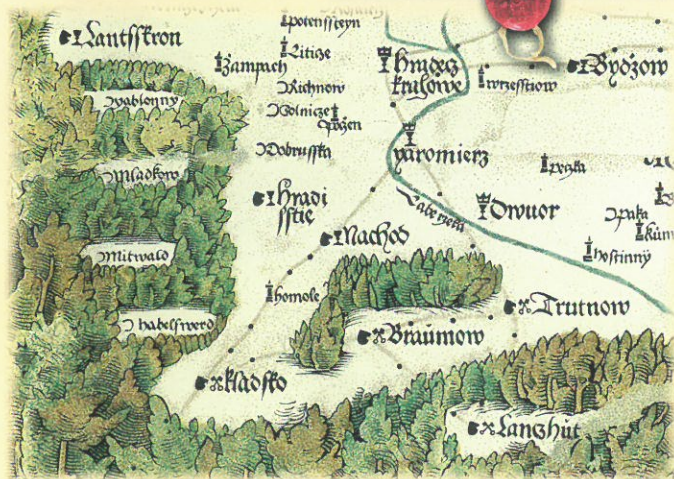
www.jablonneno.cz

Srdečně Vás vítáme v Jablonném nad Orlicí

Historie našeho města sahá až do 11. a 12. století, kdy přes hraniční hvozdy vedly pouze stezky. Území na soutoku Tiché Orlice a Orličkovského potoka křižovaly cesty z Moravy, Čech a Polska. Zprvu u rozcestí stálo osamocené stavení pro obcerstvení a odpočinek formánů, postupně se ale v okolí zájezdní krčmy usídlilo několik uhlířů a pralesy pokrytý kraj se začínal dostávat do světla dějin. V soupisu vydaném Václavem II. roku 1285 je Jablonné již jmenováno jako *villa forensis* – trhový městeček. Později rozvoji města dopomohla prosperující řemesla a průmysl.

Základní a nadační list opatství zbraslavského, vydaný českým králem Václavem II. dne 21. máje 1304

Klaudiánova mapa, první samostatná mapa Čech z roku 1518. Mapa byla jižně orientována a Jablonné zde leží v levém horním rohu uprostřed hvozdů.

I když má Jablonné nad Orlicí dlouhou historii, všechno původní bylo zničeno obrovským požárem v roce 1648, kdy lehlo popelem celé náměstí i radnice. A tak v průběhu druhé poloviny 17. století, kdy již období renesance pominulo a česká architektura byla ovlivněna barokem, měl vliv na formování současného vzhledu náměstí právě tento umělecký směr. Tehdy vznikaly v podhůří Orlických hor komplexy domů s podloubím či podsíní, které se staly pro tuto oblast typické.

Náměstí upoutává zejména svým horským vzhledem. Polovina stojí ve svahu, druhá polovina v rovině. Ojedinelý vzhled náměstí podhorského městečka se stylovými dřevěnými a městskými domy vedl Úřad památkové péče až k rozhodnutí, aby v roce 1977 byl celý tento prostor prohlášen

historickou památkou. Pozornost upoutávají i zajímavosti z doby nedávné jako například dřevěná lžice z roku 1989, která funguje jako vodní kyvadlo. Pojďme se ale vydat dál do minulosti, za historickými událostmi a stavbami městské památkové zóny.

Silniční most se sochami sv. Jana Nepomuckého a sv. Floriána

Všimli jste si mostu přes Tichou Orlici? Připomíná svou stavbou Karlův most v Praze. Malebný celek se sochami sv. Jana Nepomuckého a sv. Floriána je přitom hodnotným příkladem silničního stavitelství z období první poloviny 19. století. Základní kámen k výstavbě mostu položili místní obyvatelé 18. června 1800. Když byl most v roce 1841 dokončen, působil prázdně, a bylo proto rozhodnuto na něm postavit sochy. Na zakoupení sochy sv. Floriána uspořádali sbírku Jablonští, druhou sochu uhradili obyvatelé Mistrovic a Lubníka. Otevření mostu se uskutečnilo 25. března 1843 v patnáct hodin s okázalou slávou. Most se stal součástí historicky významné moravsko-haličské silnice.

Most přes Tichou Orlici se sochami sv. Jana Nepomuckého a sv. Floriána

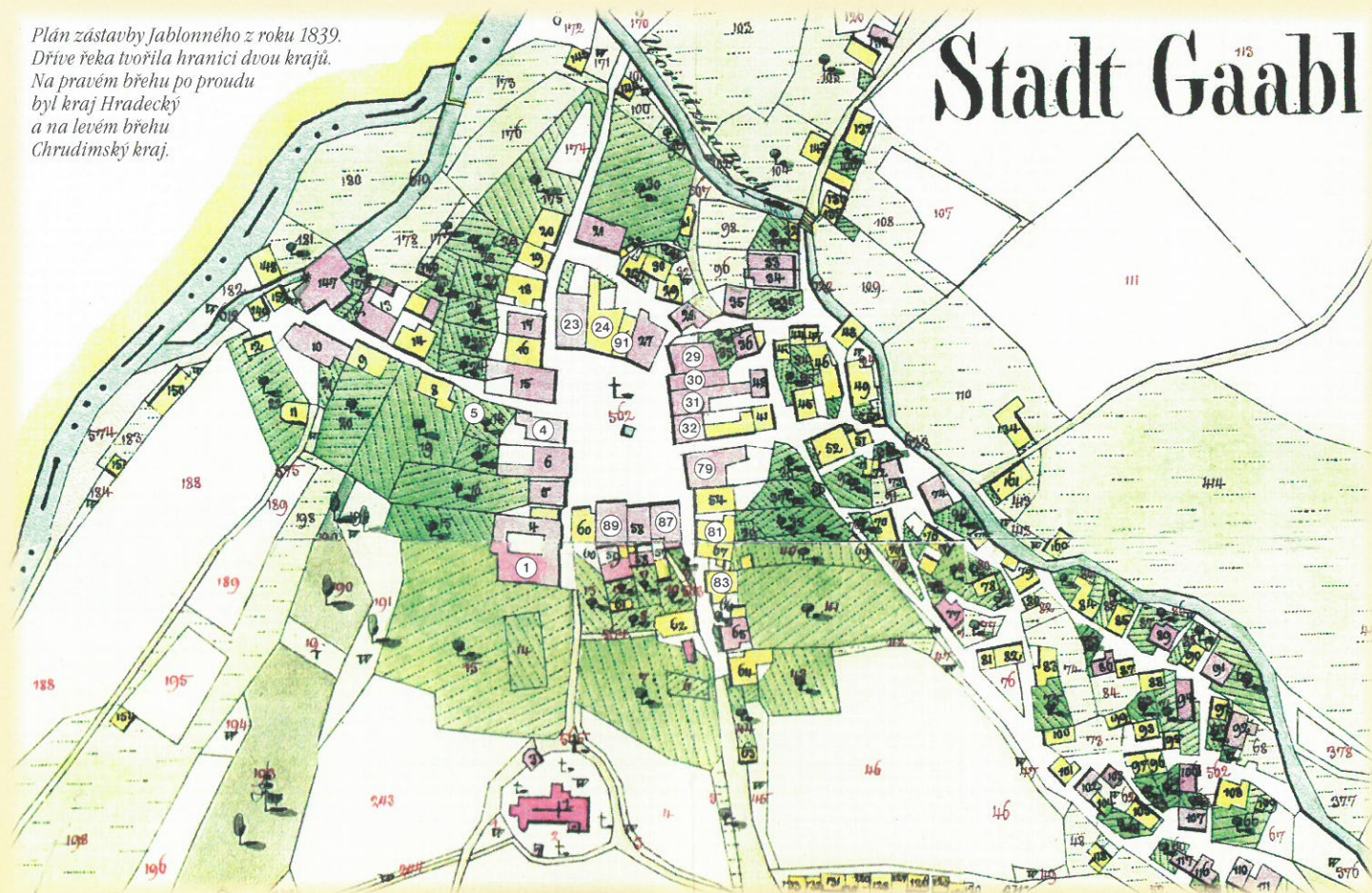
Kostel a fara

Na návrší nad městem se vypíná kostel sv. Bartoloměje. Společně se starým hřbitovem, kaplí a márnicí tvoří urbanistický celek charakteristický pro vrcholné baroko. Ukázkou zachovalé barokní budovy je i fara stojící ve svahu pod kostelem. Tento dům s hospodářským zázemím nahradil v roce 1725 předchozí malé roubené stavení. Současně s budováním nové fary

Kostel sv. Bartoloměje a zvon „Hrubák“

Plán zástavby Jablonného z roku 1839. Dříve řeka tvořila hranici dvou krajů. Na pravém břehu po proudu byl kraj Hradecký a na levém břehu Chrudimský kraj.

probíhala také přestavba kostela. Jablonský kostel včetně svého nejbližšího okolí tak získal svůj nynější vzhled v roce 1732. Vypracování plánů a řízení stavebních prací vedl lichtenštejnský dvorní stavitel Kristian Auer. Podle kostelních účtů víme, že stavba stála 4 542 zlatých.

Při příležitosti rozsáhlých úprav kostela a fary v roce 1935 byly podle výpočtu tehdejšího ředitele státní hvězdárny obnoveny a sgrafitem vyrýsovány sluneční hodiny. Čas ukazují za slunečního svitu na vnitřní straně vstupní brány, která vítá příchozí směrem z náměstí. Spolehlivým informátorem o ubíhajícím čase byli pro Jablonské po staletí také čtyři zvony, které ukrývala kostelní věž chrámu sv. Bartoloměje. Válečný konflikt, který v Evropě vypukl v červnu roku 1914, se ale bohužel stal pro většinu z nich osudným. Starobylý zvon z roku 1619 zvaný „Hrubák“ se ozýval z kostelní věže sám až do přelomu tisíciletí, kdy se spolu s ním rozezvucely dva nové zvony. Větší zvon dostal jméno „Maria“ a menší „svatý Josef“.

Radnice

Původní radnice s věží shořela při velkém požáru náměstí v roce 1648. Věž radního domu Jablonští obnovili roku 1675. Co se ale s touto věží později stalo, není známo. Další zmínka o ní chybí. Podle odhadu nestála ani 50 let. Na starém obraze náměstí (pravděpodobně z roku 1725) je na

místě, kde bychom hledali radnici, nepatrná kolna s věžičkou, která se nejspíš využívala jako šatlava. Velmi zchátrala, a v devadesátých letech 18. století proto musela být odstraněna. Budova radnice získala dnešní podobu v roce 1831, kdy v ní byla otevřena nová jednotřídní škola. Roku 1891 se dětský povyk přesunul do nově postavené školní budovy, po

Horní část náměstí, vpravo dům s valbovou střechou v místě dnešní radnice.